

Postmusei utländska frimärkssamlingar.

Av Nils Strandell.

Såsom en mycket viktig beståndsdel av de rikhaltiga frimärkskollektioner, som äro i Postmusei ägo, ingår den samling utländska frimärken, som under årens lopp väsentligen utformats med de genom Världspostföreningen i Bern erhållna märkena. Som bekant var det Schweiz, som år 1873 å Föbundsradets vägnar utsände inbjudan till de olika länderna, och den första världspostkongressen hölls i Bern år 1874. Blott tjugoen stater gingo med från begynnelsen. Den dag som är finnes intet land, som icke anslutit sig till den storslagna världsorganisationen.

Vid världspostkongressen i Paris år 1878 beslöts, att de anslutna medlemmarna skulle tillhandahålla varandra prov på i bruk varande — och i framtiden undan för undan framkommande — postala värdetecken. Detta skulle ske genom förmedling av föreningens byrå i Bern.

Svenska postverket erhåller tre exemplar av varje nyutkommande frimärke, och ett av dessa sättes in i Postmusei monter. I syfte att spara utrymme skedde tidigare monteringen av dessa samlingar på så sätt, att texten inskränktes till ett minimum av inskriptioner (årtal för utgivandet), och att under varje land serierna monterades i strikt ordningsföljd, märke för märke. Om exempelvis en sats slutade på en rad, där utrymme fanns för ytterligare ett frimärke, så fick den därpå följande seriens första valör taga plats där, även om den hade ett helt annat format än de bredvid sittande exemplaren. Detta försvårade översikten över frimärksbeståndet och därtill kom, att den rent artistiska verkan, som många nutida emissioner i olika länder kunna erbjuda betraktaren, icke på något sätt kunde tillgodogöras.

En omgestaltning av frimärksmaterialet var länge planerad, något som också framhölls av dåvarande generaldirektör Anders Örne, när Postmuseum åter öppnades i augusti 1941. Frågan diskuterades sedan vid flera tillfällen, men de största bekymren för den i och för sig dock absolut nödvändiga omordningen vållades av utrymmesförhållandena. Ett väsentligt ökat krav på vidgade möjlig-

1926. Till 700-årsminnet av den helige Franciscus' av Assisi dödsdag. (F. föddes 1182 och dog 1226). År 1221 stiftade han franciskanerorden.- Vision som F. upplevde år 1224: Jerusalem och de tre korsen på Golgata (20 c.). - Klostret San Damiano, där hans omvändelse ägde rum (40 c.). - Klostret och klosterkyrkan i Assisi (60 c.). - Franciscus' död på stengolvet i klostret, vilket han använde som viloplats (1.25 l.). - Bild av Franciscus med den lilla kyrkan Santa Maria degli Angeli (till vänster), efter en målning av Luca della Robbia, en florentisk skulptör (1399 - 1482). - Lirevalörerna äro i gravyr, de övriga i boktryck. - 5 lire-valören såldes med ett överpris av 2.50 lire, de övriga till nominal.

Rörpostmärken. 1926.

heter för ytterligare montrer måste bli en ovillkorlig följd. Den sannolika utvecklingen torde väl bli den, att Postmuseum utöver de nu talrikt förekommande svängmontrerna så småningom får göra en utvidgning med i väggen inskjutbara glasramar, i analogi med vad förhållandet är exempelvis med postmuseerna i Bern och Budapest.

I december 1944 beslöts, att en montering efter nya linjer skulle påbörjas, i första hand avsedd att utgöra en "prövosten" ur olika synvinklar. I stället för de till formatet alltför otypliga kartonger, som hittills använts, valdes ett mindre format av sådan storleksordning, att nio sådana rymmas i varje glasram i montrerna. Färgen på kartongerna hade hittills varit grå, men tyvärr av en särdeles oren nyans, som "dödade" alla mera konstnärliga frimärksbilder. De nya kartongerna ha rent vit färg och äro svagt smårutade, i litografiskt tryck. Denna anordning har tagit sikte på, att monteringen skall kunna verkställas snabbt och med korrekta märkesavstånd, utan några omständliga mätningar.

Texten hade hittills bestått däri, att — utöver emissionsåret — anteckning gjorts om varje series egenskap av frimärken, tjänstemärken, lösenmärken o. s. v. Ett sådant system var användbart under frimärkets tidigare skeden. Stora — ofta mer eller mindre artistiskt utsirade — siffror ansågos då i många länder som den viktigaste ingrediensen i det postverkets kvitto på betalad avgift, som allmänheten hade att erlagga. Detta var då den enda uppgift frimärket hade att fylla. I andra länder valde man landsvapnet eller ett porträtt av suveränen. Ett bildval av denna förenklade art behövde knappast några kommentarer, ty bilderna talade för sig själva. Annat har förhållandet blivit under senare decennier. I stället för att enbart utgöra ett kvitto på erlagd postavgift har frimärket — i de allra flesta länder — utvecklats till en propagandaetikett av de mest skiftande slag. Överallt vill man göra reklam för det egna landets insatser på olika kulturområden, inom näringar och industri o. s. v.

Frimärkssamlandet har genom denna fortgående omgestaltning av de postala frankotecknen måst söka sig ut över de tidigare dragna gränserna. Det gäller inte längre bara att undersöka tekniska detaljer beträffande frimärkenas framställning, olika papperskvaliteter som begagnats och olika tandningar, utan även att verkligen sätta sig in i vad *bilden* föreställer. Detta nytillkomna moment är

av särskilt stor betydelse för att kunna övertyga de många, som alltfört med oförstående blickar se ned på frimärkssamlaren, att denna hobby — rätt bedriven — har ofantligt mycket att bjuda på ur allmänbildningens synpunkt. Även moderna svenska frimärks-
emissioner lämna klart vittnesbörd härom.

Det är mycket arbete, som erfordras för denna nymontering och utarbetande av erforderligt textmaterial, och den snabbhet, som skulle vara önskvärd för bedrivandet av nymontringen, lämnar ganska mycket övrigt att önska. På Europas länder ha vi, med början på bokstaven "A" (Albanien), nu hunnit fram t. o. m. Italien.

Frankrike och Italien ha varit särskilt givande beträffande motiv hämtade från olika historiska och kulturella sammanhang. Över varje serie har anbragts en text (i maskinskrift med diskret grå ton) angivande den exakta innebörden av varje frimärksbild. Detta har gjorts för att stimulera den vetgirige beraktaren att efteråt på annat håll fördjupa de vunna, elementära insikterna. Meningen är att på så sätt framhålla frimärkets roll av kulturell förmedlare.

För att nu hålla oss till de nyss nämnda länderna torde väl ingen på allvar vilja bestrida, att de *historiska* synpunkter, som t. ex. de äldsta franska frimärkena anlägga, ha sitt stora intresse. Låt oss betrakta den vackra Ceresbilden, som pryder emissionen 1849/50. Den romerska gudinnan togs såsom symbol för den (nya) franska republiken av år 1848. 1852 får hon ge vika för Louis Napoléon, år 1848 vald till republikens president. Under hans porträtt står "Repub. Franc.". I december 1852 utropades Napoleon till kejsare, varför frimärksserierna f. o. m. 1853 under porträttet ha texten "Empire Franc.". De politiska framgångarna på 1860-talet gävo anledning till en hyllning av majestätet även på frimärkena. 1863 försågs hans sköna profilporträtt med en lagerkrans. Och så — år 1870 gör Ceres sin come-back. Efter den för Frankrike olyckliga utgången av det fransk-tyska kriget avsattes kejsaren och hans bild försvann från frimärkena. — Detta blott som en liten snabbskiss beträffande en kort period i Frankrikes historia. Många senare emissioner ge på samma sätt stoff för iakttagelser beträffande andra skeden av fransk historia.

Vända vi våra blickar till de artistiska serierna från Italien, finna vi mångfaldiga utgångspunkter för *kulturhistoriska* iakttagelser. Frimärksbilderna gripa tillbaka till längst gångna skeden:

Romulus' och Remus' sagofigurer inleda en serie, där Caesar och Augustus utgöra de förnämsta klassiska inslagen i landets historia. Historieskrivaren Livius och skalderna Vergilius och Horatius ihågkommas vid andra tillfällen. Medeltidens och renässansens stora gestalter träda oss till mötes i utsökt tilltalande frimärksbilder. Vi få skåda Dante, Petrarca och Boccaccio, Torquato Tasso, Ariosto och Lionardo da Vinci. Senare sekels diktare äro företrädda med representanter sådana som Alfieri, Carducci och Leopardi, och bland stora musici finna vi Bellini och Rossini. Lysande namn inom vetenskapens olika domäner äro, bland andra, Galilei, Galvani, Volta och Marconi. Detta har anförts blott såsom några få exempel. Dessa kunna mångfaldigas, och reflexionen gäller naturligtvis icke enbart italienska frimärken utan frankotecknen från många länder, ehuru Italien givetvis haft rikare källor att ösa ur än de flesta andra.

Alla serier ordnas vid nymonteringen symmetriskt och "artistiskt", om man nu får använda ett så högt uttryck i detta sammanhang. De vackra albumbladen innehållande frimärksmissioner från olika länder under senare år äro för övrigt avsedda att tjäna samlare som vägledning, huru de själva på lämpligt sätt skola kunna upplägga egna samlingar utan att begagna album med förtryck, ett förfarande som med nödvändighet för med sig mycken slentrian. På detta sätt hoppas Postmuseum, att många av de talrika besökarna skola kunna intresseras för att vid sitt samlande anlägga djupare synpunkter än vad som är möjligt vid ett hävdvunnet "ruttfyllande" i ett frimärksalbum.
